

A MAGYARORSZÁGI ZÖLD ÓVODA PROGRAM ÉS HÁLÓZAT

„A környezeti nevelés nem más, mint környezeti kultúrára nevelés. A környezeti nevelés hivatott biztosítani a környezet megvédéséhez szükséges tudást, készséget, értékrendszert és elkötelezettséget, mindez jóval több, mint egyszerű környezetvédelem. A környezeti nevelés célja továbbá, hogy kialakítson az emberekben és a társadalom egészében egy új, az eddigtől lényegesen eltérő, környezettel kapcsolatos viselkedésmintát....”¹

Az óvodai nevelés szilárd alapokat adhat a környezeti nevelésnek. A környezetügyért felelős tárcák az elmúlt 10-15 évben felismerve a kisgyermekkori alapozás fontosságát: irányítási, szervezési, tartalomfejlesztési innovációs tevékenységekkel biztosították a megvalósítást. Ezt a következő időrendi és tevékenységi témák sora igazolja.

Bővebben ...

„A környezetvédelem – mint intézményesült társadalmi tevékenység – Magyarországon csak az 1960-as, 1970-es években jelent meg”². Szakfeladatokat ellátó kormány szervként elsőként az Országos Természetvédelmi Hivatalt hozták létre 1961-ben.

Az 1976. évi II. tv. Az emberi környezet védelméről kimondja, hogy „gondoskodni kell arról, hogy az állampolgárok a környezetvédelmi feladatokat és követelményeket az oktatás, nevelés, közművelődés és tájékoztatás útján megismerjék”. 1977-ben létrejött az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal.

Az 1995. évi LIII. tv. és a Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-I) hat évre vonatkozó beavatkozási tervrendszert jelentett, amely a környezeti problémáinak megoldását, illetve a megoldás megkezdését és a jövő problémáinak megelőzését szolgálta intézkedéseivel.

„Minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére” (54.§. 1. bek.). A környezeti ismeretek terjesztését, fejlesztését elsődleges állami és önkormányzati feladatként jelöli meg. (54.§. 2. bek.). Az NKP-I. kutatási, információs és oktatás-nevelési programot is tartalmazott. A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, majd a Környezetvédelmi Minisztérium pályázati keretek között (KAC, KÖVICE, korábban Központi Környezetvédelmi Alap) a közcélú keretből évről évre nagyobb mértékű támogatást nyújtott többek között az óvodai környezeti neveléssel kapcsolatos pályázatokra (1998-tól folyamatosan 5 éven át).

¹ Horváth Dániel: Környezeti nevelés lehetőségek (Új Pedagógiai Szemle 2006. május)

² <http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/160.html> (utolsó elérés: 2018. szeptember 10.) [Környezetünk állapotának változásai](#) A hazai környezet állapotát befolyásoló főbb folyamatok

A környezeti nevelést, a környezettudatos magatartás fejlesztését előtérbe helyezte a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény. Kiemelten fontos szerepet játszott a későbbi fejlesztési tevékenységekben a hulladékgazdálkodásról szóló törvény.

2000. évi XLIII. hulladékgazdálkodási törvény kiadásával fejlesztési tevékenységek sora indult be a környezetügyért felelős tárca koordinálásával (megfogalmazás, álláspont-kialakítás, feladatvállalás) és pénzügyi (környezetvédelmi alap céllelőirányzat (KAC) támogatás alapján. Ebben a fejlesztési időszakban a környezeti nevelés iránt elkötelezett óvodapedagógusok aktívan vettek részt.³ Az NKP-II Nemzeti Környezetvédelmi Program (2003-2008) ezen belül az Országos Hulladékgazdálkodási Terv alapján (OHT) Hulladékgazdálkodási akcióprogram valósult meg.

E témában számos kiadványt jelent meg, néhány ezek közül: Hulladékok új utakon; Hulladékgazdálkodási Szakmai Füzetek 1 – 10; Hulladék a családi házban; Hogyan komposztáljunk? Kiadásra került az Országos Hulladékgazdálkodási Terv Általános kötet 2003 – 2008; a Területi Hulladékgazdálkodási Tervek 2003–2008, melyek megoldást kínáltak a hulladékgazdálkodás problémáira, lehetővé téve a regionális és helyi tervezési folyamatok elindítását, valamint az egyes beruházások megvalósítását.

A Hulladékgazdálkodási törvény hatásaként a környezeti nevelés iránt elkötelezett óvodapedagógusok aktívan vettek részt továbbképzéseken, helyzetfeltárásokban, kutatásokban, aminek rendszerszerű kidolgozásához a környezetügyért felelős tárca szakmai koordinálást, együttműködési és fejlesztési lehetőségeket biztosított.

2003. Az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar szervezésében óvodapedagógusok számára a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium pénzügyi és szakmai támogatásával országos hulladékgazdálkodási továbbképzés valósult meg. A továbbképzéshez „Hulladékgazdálkodásról óvodapedagógusoknak” segédkönyv készült⁴. Itt jelent meg először a szempontsorban, hogy „... milyen legyen a jövő „zöld”, „fenntartható óvodája” – amely alapját képezte a következő évek tartalmi fejlesztésének.

A téma aktualitása és fontossága érdekében www.zoldovoda.hu címen honlap is készült, mely interaktív módon szólt az óvodapedagógusokhoz, növelte a továbbképzésre jelentkezők számát és bővítette annak körét.

Nemzetközi szinten az ENSZ kiemelt támogatása között szerepelt a *fenntarthatóságra nevelés* erősítése⁵. Ennek hatásai megmutatkoztak a következő évek fejlesztési feladat-meghatározásaiban.

³ 2000-ben végzett szűk körű helyi (fővárosi és megyei) szaktanácsadói jelentések alapján (Villányi), ennek összegzése megjelent az országos Óvodakutatásról szóló jelentésben.

⁴Hulladékgazdálkodásról óvodapedagógusoknak. Oktatási segédkönyv. Szerkesztette: Kanczler Gyuláné dr. Írták: Bihariné dr. Krekó Ilona, Bese Erzsébet, dr. Kalas György, dr. Kuti István, dr. Kuti Istvánné, Kanczler Gyuláné dr., Labancz Györgyi, Mészáros Ilona, Véghelyi Józsefné dr., Zsidákovits Sándorné

⁵ 2002 decemberében, az ENSZ Közgyűlés 57. ülésén meghirdetésre kerül a „Tanulás a Fenntarthatóságért Évtizede 2005-2014”.

2004. *A környezettudatosság növelése akcióprogram (NKP-II) specifikus és operatív célkitűzéseinek megfelelően a környezettudatosság közvetítése, a fenntarthatóság pedagógiája kapott nagyobb szerepet.* A KvVM Kutatási és Oktatási Önálló Osztály munkatársának⁶ irányításával és közreműködésével a környezeti nevelés, kiemelten a környezetvédelem terén folyó óvodai nevelőmunka tapasztalatai alapján, és a hulladékgazdálkodási továbbképzésen született tézisek felhasználásával (1. sz. melléklet) került sor a kritériumok megfogalmazására.

Az összeállított kritériumsor adta az alapját a kutató – fejlesztő (K+F) munkának⁷. A kiküldött kérdőívek 84 % érkezett vissza. Ez a magas visszaküldési százalék azt jelentette, hogy az óvodák pedagógusai fontosnak tartották a zöld óvodai tartalmak részletes kidolgozását. A Zöld Óvodai Kritériumrendszer állításait 75 %-ban értelmezhetőnek tartották az óvodapedagógusok. A megkérdezettek csupán 10%-a, a tartalmi megfogalmazásokra csak részbeni elfogadást igazolt vissza, átírást javasoltak több területen. A válaszadók 60%-a szerint a kritériumrendszer rendkívül sokoldalú, alapos, átgondolt, felöleli az óvodai nevelés szinte valamennyi működési és tartalmi területeit, bár hangsúlyozták, hogy a kitűzött célok és feladatok megoldásához szükséges tárgyi, gazdasági háttérrel és személyi feltételekkel az óvodák többsége nem rendelkezik.

2005. *A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (a továbbiakban KvVM) megbízása, anyagi támogatása és irányítása alapján folytatódott a zöld óvodai kritérium- és indikátor-rendszer kidolgozása és a 2004-es kutatási jelentés összegző véleményei alapján megfogalmazódtak a Zöld Óvoda pályázat elvárásai. Ezáltal a 20 pontos kritériumrendszer tartalmazta a Zöld Óvoda működésének tartalmi és feltételbeli megvalósításának elveit, követelményeit (2. sz. melléklet).*

A Pedagógiai Intézetek Óvodai tagozatának és a szakmai civil szervezetek szakértőinek⁸ közreműködésével elkészültek a „Zöld Óvoda” című pályázati feltételeinek munkaanyagai. Ezek: Zöld Óvoda kritériumrendszer, Önértékelési szempontsor, Intézményi adatlap, Ajánlások a zöld óvoda pályázat tartalmi kiírása érdekében.

A KvVM segédeszközök (játék, kifestő könyvek, matricák, mesekönyvek) kiadásával és adaptálásával is segítette az óvodapedagógusok módszertani fejlesztését. Így került sor a *FLUPI programcsomag*⁹ beválásának vizsgálatára. A környezetügyért felelős tárca a programcsomagot díjmentesen biztosította azon intézményeknek, civil szervezeteknek, akik kiemelten foglalkoztak a környezeti nevelési feladatok megvalósításával. A

⁶ Kovács Lászlóné vezető főtanácsos irányítása és szervező munkája volt a mozgató rugója a tevékenységeknek.

⁷ A kutató munkát segítette, támogatta és figyelemmel kísérte: Kovács Lászlóné vezető főtanácsos (KvVM). Kutatást végző szakemberek a Pedagógiai Intézetek (PEDIG) óvodai tagozatának munkatársai: Badics Tiborné, Dönsz Lászlóné, Duruczné Nagy Julianna, Dupákné Gecse Adél, Katóné Antal Yvette, Pázsikné Szilágyi Gabriella, Szatmáriné Nagy Ágnes, Villányi Györgyné, Zsember Gyurcsy Márta

⁸ Angyalfyné Varga Julianna, Badics Tiborné, Bódi Erika, Budaházi Márta, Dupákné Gecse Adél, Döncz Lászlóné, Fehér Anna, Fülöp Sándorné, Katóné Antal Yvette, Kerezsi Andrásné, Klein Ibolya, Labancz Györgyi, Lilik Ferencné, Makó Józsefné, Pósh Mária, Sáringer Tamásné, Smizsánszkyné Marján Ida, Timár Györgyi, Villányi Györgyné, Zsember Gyurcsy Márta. A munkákat Kovács Lászlóné vezető főtanácsos koordinálta.

⁹ A programot dr. Gellér Zita, a KvVM Stratégiai Főosztály osztályvezetője fordította magyar nyelvre.

programcsomag 150 óvodában került kipróbálásra és véleményezésre¹⁰. Ez a kutató és fejlesztő munka a KvVM anyagi és szakmai támogatásával, irányításával valósult meg.

Az elmúlt évek munkálatai összességében hozzájárultak ahhoz, hogy a **„Zöld Óvoda” minősítés, mint magyar sajátosság** kerüljön ismertté, és megalapozza, erősítse, szélesítse a további zöldítési törekvéseket a kisgyermekkorai nevelés folyamatában.

2006. Az első „Zöld Óvoda” címre kiírt pályázat megjelentetése a két érintett tárca, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) és az Oktatási Minisztérium (OM) környezeti nevelési együttműködésével valósult meg (3. sz. melléklet).

A pályázatok szakértői értékelését, az Értékelő Bizottság munkájának megszervezését és az ünnepélyes eredményhirdetést a KvVM finanszírozta és a Kutatási és Oktatási Önálló Osztály¹¹ irányította a VITUKI Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Kutató Intézet Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság, mint háttérintézmény, szervezési munkálataival.

Az első „Zöld Óvoda” pályázat eredményeként 109 nyertes óvoda teremtette meg az alapját a Magyarországi Zöld Óvodák Hálózatának.

2007. Megindult a minősítő címet nyert óvodák hálózatosodása, mely új megvilágításba helyezte ezen intézmények küldetési céljait, a környezeti nevelésben betöltött mintaadó szerepvállalását.

Elkezdődött a korábban elkészült, hulladékgazdálkodási továbbképzéshez kapcsolódó honlap, a www.zoldovoda.hu karbantartása, fejlesztése, a bázisintézményi és mentori munkafeladatok előkészítő munkálatainak kidolgozása.

A címpályázat meghirdetésére ebben az évben nem került sor.

2008. A Környezetügy Középtávú Stratégiájában (2008) foglaltak szerint: „A minisztérium a felelősségi körébe tartozó három nagy szakterületről – környezetvédelem, természetvédelem, vízügy – egységesen, környezetügyként gondolkodva a fenntartható fejlődést és a környezeti nevelés segítségével erősödő környezettudatosságot kívánja az ország jövőképeinek meghatározó pillérévé tenni.”

E szellemben született az óvodával kezdődő, és a felsőoktatást, felnőttképzést is magába foglaló környezeti tudáslánc. Célja a fenntartható fejlődés elvein alapuló szemléletmód, a környezetért felelős magatartáshoz szükséges ismeretek, eszközök és módszerek terjesztése.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium és a Magyar Pedagógiai Társaság (MPT) együttműködési megállapodása alapján, több területen indult meg szakmai fejlesztést

¹⁰ Bihariné dr. Kreko Ilona, Budaházi Márta, Duruczné Nagy Julianna, Kanczler Gyuláné dr., Kerezsi Andrásné, Kovács Lászlóné, Labancz Györgyi, László Edina, Posch Mária, Tarnainé Fodor Mariann, Villányi Györgyné

¹¹ KvVM Kovács Lászlóné vezető főtanácsos vezetésével.

segítő segédanyagok kidolgozása a környezettudatos szemléletmód erősítése és a korszerű környezeti nevelés fejlesztése érdekében¹². A célok között szerepelt-projektmunkálatok beindításával - segédanyagok, publikációk¹³, ajánlások, értékelő tanulmányok kidolgozása, melyek hozzájárulhattak „Zöld Óvoda” pályázat elkészítéséhez, a hálózatépítés eredményességéhez, a jó gyakorlatok továbbadásához. A második „Zöld Óvoda” pályázatra 107 db pályamű érkezett, ebből 97 óvoda anyaga került szakértői értékelésre és jóváhagyásra. Formai hibát 10 pályázatban találtak a szakértők.

2009. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatásával¹⁴ a Magyar Pedagógiai Társaság (MPT) és az Iskolafejlesztési Alapítvány (IFA) projektmunkák keretében, oktatók, szakértők, óvodapedagógusok bevonásával gyűjtőmunkát és szakmai elemzéseket folytattak. Az így létrejött disszeminációs tevékenységek¹⁵ segítették, erősítették a Zöld Óvoda program gyakorlati megvalósítását.

Tanulmányok: *Zöld Óvoda bázisintézmény* (2009, 45 old.); *Zöld mentor hálózat* (2009. 37 old.); *Felsőoktatási elvek és ajánlások* (kézirat, IFA 2009. 24 old.). Kiadványok: *A Környezeti nevelés közügy.* A Kisgyermek könyvek sorozat 2. MPT 2009. 184. old. ; *A környezettudatos állampolgári magatartás megalapozás az óvodában.* A Kisgyermek könyvek sorozat 3. IFA 2009. 135. old.; „A Kisgyermek” szakmai folyóirat *Zöld Oldalak* c. rovata (2009/III. évfolyam).

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatása alapján megkezdődtek a *Zöld Óvoda bázisintézmények* munkálatai. A másodszor „Zöld Óvoda” címet nyert óvodák közül kerültek kiválasztásra a bázisóvodai tevékenységet felvállaló intézmények a hét régióban (Városi Óvoda Ajka; Százszorszép Óvoda Budapest XVII. kerület; Ifjúság Úti Óvoda Kecskemét; Lorántffy Zsuzsanna Tagóvoda Miskolc; Vackor Napközi Otthonos Óvoda Mosonmagyaróvár; Attila Óvoda Nagykanizsa; Városközponti Óvoda Pécs). A Bázisintézmények többletfeladat vállalásával erősödött a *Magyarországi Zöld Óvoda Hálózat munkája*. A KvVM - ben szakmai tanácskozás¹⁶ keretében a tervekészítés és szakmai programok tartalmi elemei kerültek egyeztetésre, ami segítette a bázisintézményi munkák beindítását.

¹² Segédanyagok tématerületei: bázisóvoda munkálatainak jellemzői, mentori feladatok tartalma, személyi tárgyi feltételek, szervező munkák jellemzői, munkatervkészítés módja, alapképzés és továbbképzés helyzete és fejlesztési pontok.

¹³ A Kisgyermek lapban 2008-ban megjelent publikációk (Solténszky Lászlóné, Timár Györgyi, és Csengődi Márta mentor cikkei)

¹⁴ Kovács Lászlóné vezető főtanácsos vezette, irányította a munkálatokat.

¹⁵ Közreműködő szakemberek: Angyalfiné Badics Tiborné, Bakonyi Anna, Bihariné dr. Krekó Ilona, Budaházi Márta, Csengődi Gáborné, Dupákné Gecse Adél, Farkas Annamária, Fehér Anna, Fehér Ágota, Hernádi Zsuzsa, Jantnerné Oláh Ibolya, Kanczler Gyuláné dr, Katóné Antal Yvette, Kerezi Andrásné, Klein Ibolya, dr. Kuti István, Marjáné Smizsánszky Ida, Nászné Szíjjártó Erzsébet Pál Kati, Pázsikné Szilágyi Gabriella Pósch Mária, Romhányi Flóriánné, Solténszky Lászlóné, Timár Györgyi, Thurzóné Halasi Ágnes, Varga Imre, Villányi Györgyné, Zsember Gyurcsy Márta – Ellenőrizte MPT elnökség képviseletében: Trencsényi László, Fábry Béla. Az IFA részéről Mihály Ottó vezetésével részanyagok készítői: Fehér Ágota, Kuti István, Varga Imre, Villányi Györgyné, Zóka Katalin.

¹⁶ Vezette, a feladatokat koordinálta: Kovács Lászlóné vezető főtanácsos.

Az MPT Staféta táborában a Fenntarthatóságra nevelési Szakosztály¹⁷ tagjai tartottak szakmai programot.¹⁸

A harmadik „Zöld Óvoda” pályázat eredményei: 190 pályázat érkezett, nyertes pályázatok száma 185, elutasítottak száma: 5.

2010. A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvény, valamint az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet átalakította a minisztériumi struktúrát és a miniszterek feladat- és hatásköreit. A környezetvédelem, a természetvédelem, a vízgazdálkodás feladatai a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz (VM) kerültek. A VM irányításával folytatódott a *Zöld Óvoda program szakmai és pénzügyi támogatása*.

A bázisóvodák elkészítették és a minisztériumnak megküldték éves munkaterveiket, értékelő jelentéseiket. A szervező és fejlesztő munkájukat elismerte és anyagilag is támogatta a Vidékfejlesztési Minisztérium.¹⁹

Az MPT Staféta táborában került sor a „Zöld Óvoda” bázisintézmények országos találkozójára, amely szintén a VM anyagi támogatásával jött létre, és lehetőséget adott az elvégzett munkák áttekintésére, értékelésére, egyben aktuális továbbképzést biztosított a bázisóvodai munkát végző óvodapedagógusok számára.²⁰

A pályázatokat értékelő szakértők és az Értékelő Bizottság véleménye, javaslata alapján a Zöld Óvoda kritériumrendszer felülvizsgálatra és módosításra került (4. sz. melléklet).

A negyedik „Zöld Óvoda” pályázat eredményei: sikeresen pályázók száma összesen 153, ebből első alkalommal pályázók száma 126, második alkalommal pályázók száma 27. Elutasítottak száma: 3.

2011. Az OMÉK, a 75. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár rendezvényére a *Zöld Óvoda programról tájékoztató leporelló készült*, mely röviden bemutatta a Zöld Óvoda Program megvalósult tevékenységeit (5. sz. melléklet).

A Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával *„Együtt a környezetért” címmel konferencia kiadvány* jelent meg²¹. A könyv „Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig” című nemzetközi tudományos konferencia anyaga. (Győr, 2011. április 1-2. Szervezők: NYME Apáczai Csere János Kar Neveléstudományi Intézete, Erdőmérnöki Kar és a Selye János Egyetem). A konferencia bemutatta a

¹⁷ A Szakosztály elnöke Bihariné dr. Krekó Ilona (A szakosztály 2009-ben alakult és képviselte a környezeti nevelés ügyét különböző rendezvényeken.)

¹⁸ Témák: Beszélgetés a fenntarthatóságra nevelésről - Bihariné dr. Krekó Ilona, Zöld Parlament - Gulyás Katalin

¹⁹ Kovács Lászlóné vezető főtanácsos koordinálta, elemezte és képviselte a Zöld Óvoda Program munkálatait.

²⁰ Zöldek – Ki hogyan csinálja? (ötletbörze) koordinálta a Fenntarthatóságra nevelési Szakosztály elnöke

²¹ Szerkesztő: dr. habil Németh-Kovács Mária

fenntarthatóságra nevelés évtizedének félidős eredményeit a nevelés és tanítási-tanulási folyamatok minden szintjén a tudomány képviselői és a gyakorlati szakemberek együttműködésével.

Az ötödik 2011. évi „Zöld Óvoda” pályázat eredményei a www.zoldovoda.hu honlapon olvasható.

2012. A Vidékfejlesztési Minisztérium irányításával²² folytatódott a 2009-ben készült tanulmányok (Zöld óvoda bázisintézményi- és a Zöld mentori hálózat tanulmány) felülvizsgálati munkálatai. Kiegészítésekre, módosításokra/vagyis aktualizálásokra és pontosításokra volt szükség, hogy megfelelő formában és tartalommal kerüljenek a tanulmányok a honlapra.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum (MMgM) tulajdonába került a Zöld Óvoda honlap kezelése, mely megteremtette a lehetőségét a szakmai kapcsolatépítés több irányú szélesítésére.

Az „Örökös Zöld Óvoda” címre²³ 2012. december 15-től folyamatosan nyújtható be pályázat. Első alkalommal közlemény tartalmazta a tartalmi elvárásokat, a beadás, valamint az elbírálás rendjét; a továbbiakban, egységes szerkezetben a visszavonásig érvényes pályázati felhívásban került meghirdetésre.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeumban szakmai szervezetek kezdeményezésére „Zöld Óvodákért” címmel önkormányzatok és óvodák együttműködését erősítő rendezvényre került sor. A találkozó résztvevői köre: bázisóvodák, kiemelkedő pártfogó fenntartó önkormányzatok és a kimagaslóan teljesítő „Zöld Óvoda” címet elnyert óvodák²⁴.

A zöld óvodai tartalmak fejlesztését, szakmai erősödését segítették az Óvodai nevelés országos alapprogramjában történt változtatások (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet).

A hatodik, 2012. évi „Zöld Óvoda” pályázat eredményei a www.zoldovoda.hu honlapon olvasható.

2013. A Magyarországi Zöld Óvodák Hálózatának honlapja (www.zoldovoda.hu) egyre bővülő és aktualizálódó tartalommal, de még a régi felületen működött, az MMgM munkatársainak közreműködésével.

A Zöld Óvoda Kritériumrendszer felülvizsgálatára és kisebb módosítására ismét sor került, egyrészt az Óvodai nevelés országos alapprogramjában történt szakmai változtatások, valamint a pályázatokat értékelő szakértők, az Értékelő Bizottság és a pályázati kiírók véleményei alapján (6. sz. melléklet).

A hetedik, 2013. évi „Zöld Óvoda” pályázat és az „Örökös Zöld Óvoda” pályázat eredményei elérhetők a www.zoldovoda.hu honlapon.

²² Kovács Lászlóné vezető főtanácsos szakmai irányítása, koordinálása alapján.

²³ Kidolgozói: Dupákné Gecse Adél, Halasi Ágnes Katóné Antal Yvette, Kovács Lászlóné, Villányi Györgyné

²⁴ Cikk jelent meg, mely bemutatja a kezdeményezés eredményeit. *Egy boldog délelőtt* (írta: Trencsényi László). A Kisgyermek 2012 VII. évfolyam 3. szám

2014 óta a Zöld Óvoda program tevékenységei részletesen megtalálhatók a megújult www.zoldovoda.hu **Magyarországi Zöld Óvodák Hálózatának** honlapján.

A honlap megújítása és korszerűsítése az illetékes tárca (VM) anyagi támogatásával és szakmai koordinálásával készült. ²⁵

Naprakész szakmai tájékoztatás és fejlesztő munkát segítő információk olvashatók a honlapon, amely 2011 óta folyamatosan a Mezőgazdasági Múzeum munkatársainak²⁶ aktív részvételével valósul meg.

A honlap tartalmi jellemzői: a „Zöld Óvoda” pályázat felhívásai, a „Zöld Óvoda” és az „Örökös Zöld Óvoda” pályázatok eredményei, Zöld Óvoda Bázisintézmények feladatai, elérhetőségeik, és a tevékenységeik bemutatása, Zöld óvodai témákban kiadványok, tanulmányok, cikkek, beszámolók, képek, programok.

²⁵ Kovács Lászlóné vezető főtanácsos vezetésével.

²⁶ MMgM munkatársai: Radics Boglárka, Kerékgyártó Judit.

Mellékletek

1. sz. melléklet: A Zöld óvodai kritériumrendszer szempontjainak véleményezése

2. sz. melléklet: Zöld Óvodai Kritériumrendszer 2005 (ZÓK)

3. sz. melléklet: PÁLYÁZAT "ZÖLD ÓVODA" CÍM ELNYERÉSÉRE (2006. április 18.)

Tartalma: Pályázati kiírás

Pályázati mellékletek: 3./1. Kritériumrendszer

3./2. Önértékelési szempontsor

3./3. Fenntartói nyilatkozat

3./4. Szándéknyilatkozat

3./5. Adatlap

4. sz. melléklet: ZÖLD ÓVODA Kritériumrendszer 2010 (és kapcsolódása az Önértékelési szempontsorokhoz)

5. sz. melléklet: Az OMÉK 2011 rendezvényre készült tájékoztató szöveges változata

6. sz. melléklet: KÖZLEMÉNY ZÖLD ÓVODÁK SZÁMÁRA 2012. december ("Örökös Zöld Óvoda" cím)

7 sz. melléklet: ZÖLD ÓVODA Kritériumrendszer 2013 (és kapcsolódása az Önértékelési szempontsorokhoz)

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

A zöld óvodai kritériumrendszer szempontjainak véleményezése

A környezeti nevelés az Óvodai nevelés országos alapprogramjának fontos része, tömören megfogalmazza a feladatokat, és azt is ki lehet belőle olvasni, hogy a tevékenységre, élményre épülő környezeti nevelés megalapozza gyermekeink, és családjaik gondolkodását szemléletét. Aki ezen az úton jár, az tudja, hogy **Konrád L.** mit gondolt, amikor így szólt a pedagógusokhoz: **„Mentsétek meg a reményt”**.

Az alábbi kritériumrendszer tartalmazza az óvodai nevelés e témakörének tartalmi jellemzőit. (Készült 2003-ban, az *ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar Hulladékgazdálkodási továbbképzésén*)

- Olyan intézmény, ahol mindenki tisztában van a fenntarthatóság gondolatával.
- Az Óvoda szellemiségében a környezeti nevelés alapján működik.
- Olyan épületben üzemel az Óvoda, olyan a felnőtt közösség, amely már külső megjelenésében is sugározza, hogy itt egy „másmilyen” egy „fenntartható” közösség él.
- A helyi nevelési program a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a fejlesztő tevékenységeket.
- A gyerekek nevelése életkorhoz igazodó tevékenységközpontú módszerekkel zajlik (sok-sok játékos tevékenység, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása stb.) .
- Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság a praktikusság jegyében készül, a helyi sajátosságot tükröző természetes anyagokból.
- Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényrel, a természetsarokban a természet kincseivel.
- Az épületen belül energiatakarékos izzók vannak a folyosókon, termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak Elterjedt szokás, hogy ha nincs szükség a villanyvilágításra, akkor lekapcsolják azt.
- Vízta karékos WC öblítők, a levegő illatosítására gyógynövényeket használnak.
- Szelektív hulladékgyűjtés biztosított az óvoda egész épületében.

- (Papír, ételmaradék, szerves hulladék, udvari komposztáló, elemgyűjtés lehetőleg a szomszéd iskolával közösen, ott tárolva.)
- Az óvoda működése során rongt (használt) papír külön tárolóba kerülnek, hogy a gyerekek újból felhasználhassák (elvihessék onnan rajzolni, hajtogatni stb.).
- Legyen lehetőség a használt ruhák, játékok, háztartási eszközök, könyvek cséréjére, a szülők segítségével.
- A gyerekek foglalkozási eszközeit, játékait körültekintően vásárolják meg, pl.: ne legyen mérgező festékekkel bekenve, ne legyen a környezetre káros.

Kérem, véleményezze, egészítse ki a kritériumokat, javaslatait indoklással küldje meg az alábbi címre:

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Kutatási és Oktatási Önálló Osztály

Kovács Lászlóné vezető főtanácsos részére

1011 Budapest, Fő u. 44-50.

Budapest, 2004. április 7.

Köszönettel:

Kovács Lászlóné

vezető főtanácsos

2. sz. melléklet

Zöld Óvodai Kritériumrendszer (ZÓK) 2005

1. Az óvoda szellemiségében a környezeti nevelés alapján működik. A helyi nevelési program a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget.
2. A helyzetelemzésben kitérnek a helyi, regionális környezetvédelmi és egészségügyi szervezetek, a civil szerveződések, a társintézmények, a szülői közösség stb. helyi stratégiájára, terveire. Ezek lehetnek: a helyi környezetvédelmi program, az egészségkép vagy -terv, az iskola környezet-egészségvédelmi programja stb. amelyek mind a humán, mind az anyagi erőforrások biztosításában az óvoda segítségére vannak és gazdagítják tevékenységeit. Az egészségkép megfogalmazásában is szerepel a helyi környezet kiemelt szerepe.
3. A helyi célok, feladatok megfogalmazásában természet- és környezetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, hulladék kezelése és felhasználása, egészséges táplálkozás, energiatakarékosság, helyi lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb.).
4. A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői.
5. A nevelőmunka hatékonysága érdekében a nevelési eljárások során a mit, mivel, mikor és hogyan kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek megfelelően megvalósul a képességek fejlesztése, eszközhasználat megtanulása, ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások stb.)
6. A gyerekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján tevékenységközpontú módszerekkel zajlik, kiterjed a sajátos nevelési igényű, nemzeti és kisebbségi gyermekek nevelésére is.
7. Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését, a tanulás tanulásának megvalósítását (játék, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása, felfedezés, élménypedagógia, projekt módszer alkalmazása, kooperatív tanulás, erdei óvoda stb.)
8. A településen és az óvodában élő, a gyermekek életkorának megfelelő hagyományok ápolása, gazdagítása megvalósul az óvoda életében, és a családdal való kapcsolatban, valamint a település színterein. A zöld jeles napok (természet-ünnepek, egészségi jeles napok) kiválasztásánál is érvényre jutnak a környezeti adottságok (pl. a vízparti településeken a víz világnapját, a hegységekben lévőknél a madarak és fák napját ünneplik elsősorban).
9. Az óvoda minden dolgozója tisztában van a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez minden tevékenységben megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.
10. Az óvodapedagógusok hét évenkénti továbbképzésének tartalmát döntően meghatározzák környezettudatos neveléshez kapcsolódó területek.
11. Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság a praktikusság jegyeit mutatja, a helyi sajátosságot is tükröző természetes anyagok felhasználása érvényesül. A gyerekek által használt eszközöket, játékokat

- körültekintően vásárolják meg, pl.: nincs mérgező festékkel bekenve, nem káros a környezetre.
12. Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel”. Növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el a gyermekek rendszeresen az egészségügyi előírásoknak megfelelő és megengedett mértékben.
 13. Az óvoda udvara mentes az allergiát, a mérgezést és sérülést okozó növényektől. Az óvodakertben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és fűszernövény rész, a sziklakert, a kerti tó stb. A gyermekek kertgondozáshoz használnak kerti szerszámokat.
 14. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek játéknak. Udvari árnyékolók és ivókút illetve ivási lehetőség biztosított. A szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhöz megfelelő hely és idő áll rendelkezésre minden nap a gyermekek számára.
 15. A takarékosági rendszer kiépített az óvodában a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épületen belül energia - takarékos izzók vannak a folyosókon, termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. A fűtési rendszer környezetbarát. WC öblítők, hideg-meleg kevert csapvíz, a levegő illatosítására gyógynövények (nem használnak hajtógázos légillatosítókat).
 16. Szelektív hulladékgyűjtés biztosított az óvoda egész épületében (pl. papír, műanyag stb.), kivéve a veszélyes hulladékokat (pl. elem, olajos palack stb.). A „hulladék nem szemét” elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) megvalósul.
 17. Az óvoda működése során rontott (használt) papírok külön tárolóba kerülnek, hogy a gyerekek újból felhasználhassák (elvihessék onnan rajzolni, hajtogatni stb..)
 18. Az óvoda működtetése során az óvoda vezetősége a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószereket használata), a tudatos takarékosagra, a kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére kiemelten törekszik.
 19. Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalmat, a felnőtt és a gyermek környezet- és egészségbarát szemléletre ható könyvek vonatkozásában egyaránt. Alakítják a gyermekek és családtagjaik környezettudatos településlakói /városlakói és fogyasztói szokásait.
 20. Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között. Ezzel biztosított a társadalmi hatás a minőségfejlesztés elvek alapján, vagyis partneri kapcsolat működik a környezet- és természetvédelem érdekében: az óvoda környezetében élőkkel szülőkkel, a lakossággal, (szülői értekezleti témák, fórumok szervezése, rendezvények: sportnapok, állatok gondozása, egészséges táplálkozás, növényápolás és védelem, kirándulások stb.), az óvodákkal, és más gondozási-, nevelési-, valamint nevelési-oktatási intézményekkel, a fenntartóval.

Azok az óvodák, amelyek megfelelnek e kritériumoknak megkaphatják a Zöld Óvoda Jelvényt (ZÓJ). A jelvénnel rendelkező óvodák tagjaivá válnak a Magyarországi Zöld Óvoda Hálózathoz (MZÓH).

A Zöld Óvodai Kritériumrendszernek (ZÓK) való megfelelést a kritériumrendszer mellé illesztett Zöld Óvodai Indikátorrendszerrel (ZÓI) kell mérni.

A Zöld Óvoda Jelvény (ZÓJ) négy évre szól, négy év után ismételt megmérettetésre van szükség.

3. sz. melléklet

PÁLYÁZAT A "ZÖLD ÓVODA" CÍM ELNYERÉSÉRE

2006. április 18.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM)
és az Oktatási Minisztérium (OM) megbízásából
az Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatósága (OMAI)

PÁLYÁZATOT HIRDET

óvodák számára

a "Zöld Óvoda" cím elnyerésére

A pályázat célja: A KvVM és az OM - a hazai és a nemzetközi tapasztalatok alapján - fontosnak tartja, hogy az óvodás korosztály sajátos, korcsoportjának megfelelő módszerekkel és eszközökkel, valamint élményekre és tapasztalatokra épített tanulási környezet kialakításával olyan környezeti nevelésben részesüljön, mely hatékony rendszerbe szerveződve biztosítja a kisgyermekkorú nevelés eredményességét.

A fenntarthatóság pedagógiájának erősítése érdekében kifejtett magyar óvodai nevelési tevékenységek legjobb példáinak elterjesztése fontos feladat határainkon innen és határainkon túl.

A pályázat tárgya: A kidolgozott kritérium rendszernek megfelelő óvodák számára a

"Zöld Óvoda" cím elnyerése.

A pályázók köre: a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. 24.§ (1)-ben foglaltaknak megfelelő nevelési intézmények, fenntartótól függetlenül.

A "Zöld Óvoda" cím felhasználható: az intézmény partnerkapcsolatai, marketingtevékenysége során, mint a vonzó irányultságról szóló referencia.

A díjazottak oklevelet kapnak.

Pályázati feltételek:

- Egy intézmény (összevont igazgatású intézmény esetén: tagintézményenként, telephelyenként) **csak egy pályázatot** nyújthat be.
- Rendelkeznie kell nevelőmunkájában az **elmúlt három évre** vonatkozóan olyan kiemelkedő és eredményes feladatvállalással és tevékenységgel, melynek iránya a **korszerű környezeti nevelés céljainak** elérése érdekében hatékonyan valósult meg, illetve képes a cím elnyerését követően folyamatosan teljesíteni a **Zöld Óvoda Kritériumrendszer** feltételeit. **(1. sz. melléklet)**

Teljesítenie kell

- az önértékelést a kritériumrendszer figyelembevételével a megadott szempontok alapján **(2. sz. melléklet)**,
- az **adatlapon** a pontos adatszolgáltatást,
- a fenntartói támogató nyilatkozat beküldését, **(1 sz. nyilatkozat)**
- nevelőtestület szándéknyilatkozatát, **(2. sz. nyilatkozat)**
- be kell mutatnia, hogy a nevelési programját a környezeti nevelésre építette,
- hogy a programokat a teljes intézményre vonatkozóan valósítja meg.

A pályázati anyag, melyet a pályázónak be kell küldenie:

3 példányban beküldendő, ebből 1 pld. EREDETI 2 pld. (az eredetivel mindenben megegyező) másolat:

- a pályázó cégszerű aláírásával, bélyegzőjével ellátott, hiánytalanul kitöltött **adatlap**;
- önértékelési szempontsor (**2. sz. melléklet**);
- a fenntartói támogató nyilatkozat a fenntartó cégszerű aláírásával, bélyegzőjével ellátva (**1. sz. nyilatkozat**);
- a nevelőtestület szándéknyilatkozata a pályázó cégszerű aláírásával, bélyegzőjével ellátva (**2. sz. nyilatkozat**).

1 példányban beküldendő:

- A kitöltött adatlap és önértékelés elektronikus formában (floppyn vagy CD-n).
- **A pályázati dokumentáció (adatlap, mellékletek, kötelezően kitöltendő nyilatkozatok) és a tartalmi értékelő lap csak elektronikus úton a www.omain.hu, www.om.hu és a www.kvvm.hu honlapokon érhető el.**

A pályázat elbírálása:

1. A pályázatokat a Bíráló Bizottság szakértők bevonásával értékeli.

Az értékelés főbb szempontjai:

- A környezeti neveléssel kapcsolatos területi prioritások felsorolása, megvalósításuk szintje.
- A helyi dokumentumokban a Zöld óvodai tartalmak megjelenítésének aránya.
- A továbbképzések száma és tartalmának felhasználási aránya.
- Az óvodai élet folyamatában a környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységek megvalósításának szintje.
- Az eszköz- és felszereltség jegyzék tartalmi értékelése.
- Partnerek, szervezetek együttműködési szintjének értékelése.
- Takarékosági tevékenységek, felhasználási területek értékelése.
- Az óvodapedagógusok kiegészítő tevékenységei a Zöld óvoda érdekében.
- A nevelőmunka folyamatának értékelése.
- Fejlesztési tervek értékelése.
- Az óvoda fenntartójának szándéknyilatkozata.

2. A szakértők a pályázatok beadását követő 30 napon belül javaslatot tesznek a Bíráló Bizottság számára.

3. A Bíráló Bizottság a szakértők javaslata alapján döntést hoz és azt követően 8 napon belül kihirdetik a pályázat eredményét.

4. Az OM Alapkezelő levélben értesíti a pályázókat a döntés eredményéről, illetve a nyertes pályázók listáját az **OM Alapkezelő** (www.omain.hu), a **KvVM** (www.kvvm.hu), és az **OM** (www.om.hu) honlapokon közzéteszi.

A "Zöld Óvoda" cím és oklevél ünnepélyes átadásáról a nyertes pályázókat külön értesítjük.

Egyéb információk:

- A megítélhető **"Zöld Óvoda"** cím: külön újraértékelés nélkül 3 évig jelent védjegyet a nyertesek számára. A cím - a kritériumrendszer alapján - a három éves periódus végén újabb pályázat útján ismét megszerezhető.
- Minden pályázattal kapcsolatos iratot az óvoda vezetőjének kell hitelesítenie.
- Érvényesen pályázni csak a jelen pályázathoz tartozó, megfelelően kitöltött pályázati adatlap, a kitöltött és csatolt mellékletek továbbá a szükséges nyilatkozatok benyújtásával lehet.

FIGYELEM! HIÁNYPÓTLÁSRA NINCS LEHETŐSÉG!

A pályázat benyújtása

- A pályázat **beadási határideje** (a postabélyegző kelte): **2006. május 19. (péntek)**
- (Kérjük, ellenőrizték, hogy a postán a megfelelő **dátummal ellátott bélyegző** kerüljön a borítékra!)
- A pályázat **teljes dokumentációját összeállítva, egy borítékban, elsőbbségi küldeményként postai úton**, kell eljuttatni az OM Alapkezelő címére: **1374 Bp., Pf.: 564.**
- **A borítékon fel kell tüntetni: "Zöld Óvoda cím 2006."**
- **A pályázat elkészítését segítő mellékletek** a www.omain.hu, a www.kvvm.hu és a www.om.hu honlapokon megtalálhatóak és letölthetők.

A pályázatról további információt az Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatóságánál Gratzlné Kubát Magdolna pályázati szakreferens nyújt a 06/1/301-31-32-es telefonszámon, hétfőtől csütörtökig 8-12 és 13-16:30 óra között, pénteken 8-14 óráig, illetve e-mailen, a kubatm@omain.hu címen.

Szakmai kérdésekben Villányi Györgyné kutató-fejlesztő, munkanapokon a délutáni és esti órákban, a 06-30-9665-237-es telefonszámon, e-mailen, a villanyi.jutka@gmail.com címen. A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Kutatási és Oktatási Önálló Osztályán, Kovács Lászlóné vezető főtanácsos a kovacs.l@mail.kvvm.hu e-mail címen nyújt segítséget.

ELLENŐRZŐ LISTA

Kérjük, ellenőrizze, hogy megfelel-e a pályázat az alábbi formai kritériumoknak:		?
1.	A hiánytalanul kitöltött pályázati adatlap az intézmény törvényes képviselőjének aláírásával és az intézmény bélyegzőjével hitelesítve van. (1 pld. eredeti, 2 másolat)	
2.	Az önértékelést a kritériumrendszer figyelembevételével a megadott szempontok alapján készítettük el (a pályázati kiírás 2. sz. melléklete szerint, 1 pld. eredeti, 2 másolat)	
3.	A fenntartói támogató nyilatkozata a fenntartó cégszerű aláírásával, bélyegzőjével ellátva (1. sz. nyilatkozat, 1 pld. eredeti, 2 másolat)	
4.	A nevelőtestület szándéknyilatkozata a pályázó cégszerű aláírásával, bélyegzőjével ellátva (2. sz. nyilatkozat, 1 pld. eredeti, 2 másolat)	
5.	A kitöltött adatlap és önértékelés elektronikus formában (floppyn vagy CD-n) is csatolásra került.	
6.	A pályázatot és mellékleteit, nyilatkozatait 1 eredeti és 2 formailag és tartalmilag megegyező másolatban készítettük el, s egy borítékban adtuk fel.	
7.	A pályázatot elsőbbségi küldeményként adtuk postára a pályázati kiírásban feltüntetett címre.	
8.	A postai feladás dátuma (postabélyegző) legkésőbb: 2006. május 19. (péntek)	

A pályázat mellékletei:

3./1. sz. melléklet

ZÖLD ÓVODA

Kritériumrendszer

1. Az óvoda szellemiségében a környezeti nevelés alapján működik. A helyi nevelési program a környezeti nevelést kiemelten "kezeli", erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget.
2. A helyzetelemzésben kitérnek a helyi, regionális környezetvédelmi és egészségügyi szervezetek, a civil szerveződések, a társintézmények, a szülői közösség stb. helyi stratégiájára, terveire. Ezek lehetnek: a helyi környezetvédelmi program, az egészségkép vagy -terv, az óvodával kapcsolatban álló iskola környezet-egészségvédelmi programja stb. amelyek mind a humán, mind az anyagi erőforrások biztosításában az óvoda segítségére vannak és gazdagítják tevékenységeit. Az egészségkép megfogalmazásában is szerepel a helyi környezet kiemelt szerepe.
3. A helyi célok, feladatok megfogalmazásában természet- és környezetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, hulladék kezelése és felhasználása, egészséges táplálkozás, energiatakarékosság, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb.).
4. A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői.
5. A nevelőmunka hatékonysága érdekében a nevelési eljárások során a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek megfelelően megvalósul a képességek fejlesztése, eszközhasználat megtanulása, ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások stb.)
6. A gyerekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján tevékenységközpontú módszerekkel zajlik, kiterjed a sajátos nevelési igényű, nemzetiségi és kisebbségi gyermekek nevelésére is.
7. Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését, a tanulás tanulásának megvalósítását (játék, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása, felfedezés, élménypedagógia, projekt módszer alkalmazása, kooperatív tanulás, erdei óvoda stb.)
8. A településen és az óvodában élő, a gyermekek életkorának megfelelő hagyományok ápolása, gazdagítása megvalósul az óvoda életében a szülők bevonásával, és így a családdal való kapcsolatban, valamint a település szinterein. A zöld jeles napok (természet-ünnepek, egészségi jeles napok) kiválasztásánál is érvényre jutnak a környezeti adottságok (pl. a vízparti településeken a víz világnapját, a hegységekben lévőknél a madarak és fák napját ünneplik elsősorban).
9. Az óvoda minden dolgozója tisztában van a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez minden tevékenységben megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.

10. Az óvodapedagógusok hét évenkénti továbbképzésének részét képezi a környezettudatos neveléshez kapcsolódó területek.
11. Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság a praktikusság jegyeit mutatja, a helyi sajátosságot is tükröző természetes anyagok felhasználása érvényesül. A gyerekek által használt eszközöket, játékokat körültekintően vásárolják meg, pl.: nincs mérgező festékkel bekenve, nem káros a környezetre.
12. Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet által adott "kincsekkel". Növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el a gyermekek rendszeresen az egészségügyi előírásoknak megfelelő és megengedett mértékben.
13. Az óvoda udvara mentes az allergiát, a mérgezést és sérülést okozó növényektől. Az óvodakertben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és fűszernövény rész, a sziklakert, a kerti tó stb. A gyermekek kertgondozáshoz használnak kerti szerszámokat.
14. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek játéknak. Udvari árnyékolók és ivókút illetve ívási lehetőség biztosított. A szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhöz megfelelő hely és idő áll rendelkezésre minden nap a gyermekek számára.
15. A takarékosági rendszer kiépített az óvodában a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épületen belül energiatakarékos izzók vannak a folyosókon, termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. A fűtési rendszer környezetbarát. WC öblítők, hideg-meleg kevert csapvíz, a levegő illatosítására gyógynövények (nem használnak hajtógázos légillatosítókat).
16. Szelektív hulladékgyűjtés biztosított az óvoda egész épületében (pl. papír, műanyag stb.), kivéve a veszélyes hulladékokat (pl. elem, olajos palack stb.). A "hulladék nem szemét" elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) megvalósul.
17. Az óvoda működése során rontott (használt) papírok külön tárolóba kerülnek, hogy a gyerekek újból felhasználhassák (elvihessék onnan rajzolni, hajtogatni stb.)
18. Az óvoda működtetése során az óvoda vezetősége a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószereket használata), a tudatos takarékoságra, a kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére kiemelten törekszik.
19. Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalmat, a felnőtt és a gyermek környezet- és egészségbarát szemléletre ható könyvek vonatkozásában egyaránt. Alakítják a gyermekek és családtagjaik környezettudatos településlakói /városlakói és fogyasztói szokásait.
20. Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között. Ezzel biztosított a társadalmi hatás a minőségfejlesztés elvek alapján, vagyis partneri kapcsolat működik a környezet- és természetvédelem érdekében: az óvoda környezetében élőkkel szülőkkel, a lakossággal, (szülői értekezleti témák, fórumok szervezése, rendezvények: sportnapok, állatok gondozása, egészséges táplálkozás, növényápolás és védelem, kirándulások stb.), az óvodákkal, és más gondozási-, nevelési-, valamint nevelési-oktatási intézményekkel, a fenntartóval.

3./2. sz. melléklet

ÖNÉRTÉKELÉSI SZEMPONTSOR

Az óvodavezető, vagy/illetve óvodapedagógus tölti ki!

Alapfeltételek: a Zöld Óvodai Kritériumrendszer (ZÓK) ismerete, a helyi óvodai nevelőmunka alapos ismerete!

Az ellenőrzött időszak időtartama:.....év.....hónap.....naptól -évhónapnapig.

1. Megfogalmazódik és hogyan a környezeti neveléssel kapcsolatos prioritások, feladatok helyzete a területeken?

Értékelési skála: 1= nem jó 2=gyenge, 3=közepes, 4=jó, 5=kiváló

	Területek	Prioritások felsorolása (témák felsorolása)	Megvalósításukhoz forráslehetőségek	Megvalósítás szintje				
1	Régióban			1	2	3	4	5
2	Városban			1	2	3	4	5
3	Településen			1	2	3	4	5
4	Az óvodánkban			1	2	3	4	5

Megjegyzés

2. A helyi óvodai dokumentumokban a Zöld óvodai nevelési tartalmak hol és mennyiben találhatók? (A sorok szükség szerint bővíthetők!)

Dokumentumok megnevezése	Területek felsorolása	Fejezetcím, oldalszám
Helyi nevelési programban		
IMIP-ben		
Éves munkatervben		

Csoportnaplóban		
A gyermeki fejlődés nyomon követési dokumentumában		

Helyi sajátosságokkal kiegészíthető

Megjegyzés:

3. Hogyan valósulnak meg a Zöld óvodai programmal kapcsolatos továbbképzések? (A sorok szükség szerint bővíthetők!)

A továbbképzés ideje, helye, időtartama (felsorolással)	Szervezője	Hányan végezték el %-ban	Témája	Tanultak felhasználási aránya %-ban
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

Megjegyzés:

4. Az óvodai élet mindennapjaiban a környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységek megvalósítása *(A sorok szükség szerint bővíthetők!)*

Értékelési skála: 1= nem jó 2=gyenge, 3=közepes, 4=jó, 5=kiváló

Területek	Megvalósításuk módja (ideje, gyakorisága, érvényesülésük...)	Megvalósítás szintje					Fejlesztési, változtatási tervek
Táplálkozás		1	2	3	4	5	
Tisztálkodás		1	2	3	4	5	
Mozgás		1	2	3	4	5	
Levegőzés		1	2	3	4	5	
Pihenés		1	2	3	4	5	
Differenciálás		1	2	3	4	5	
Naposság		1	2	3	4	5	
Növényzet ápolása		1	2	3	4	5	
Állatgondozás		1	2	3	4	5	
Hulladékgyűjtés		1	2	3	4	5	
Kirándulások	Száma, helye	1	2	3	4	5	
Zöld jeles napok		1	2	3	4	5	
		1	2	3	4	5	

A helyi nevelési programban szereplő témákkal kiegészíthető!

Erdei Óvoda (szervezése, ideje, tartalma, módszerek):

5. A Zöld óvodai program eredményes megvalósítása érdekében az eszköz-, és felszerelésjegyzékben lévő eszközök állományának elemzése *(A sorok szükség szerint bővíthetők!)*

Eszközök megnevezése	Beszerezték (pályázattal, költségvetésből, adomány, stb.)	Használatuk gyakorisága (napi rendszerességgel, havonta, évszakonként, évente, csak bizonyos korosztály/)	Használók száma - %-os arány az óvodalelétszámhoz	Ha még nem történt meg a beszerzés, mikorra tervezik a beszerzést

Megjegyzés:

6. A Zöld óvodai program eredményes megvalósítása érdekében az eszközjegyzéken túl beszerzett eszközök és használatuk feltérképezése *(A sorok szükség szerint bővíthetők!)*

A beszerzés ideje	Eszközök megnevezése	Használatuk megnevezése	Használatuk gyakorisága

Megjegyzés:

7. A környezet és a természetvédelem érdekében a partnerekkel, szervezetekkel kialakult együttműködési tartalmak (A sorok szükség szerint bővíthetők!)

Értékelési skála: 1= nem jó 2=gyenge, 3=közepes, 4=jó, 5=kiváló

	Partnerek, szervezetek Megnevezése	Együttműködési területek felsorolása	Együttműködési tevékenységek felsorolása	Megvalósítás szintje				
1				1	2	3	4	5
2				1	2	3	4	5
3				1	2	3	4	5
4				1	2	3	4	5
5				1	2	3	4	5

Megjegyzés:

8. Az Óvoda, mint intézmény működésével kapcsolatos környezetvédelmi adatok (A sorok szükség szerint bővíthetők!)

Értékelési skála: 1= nem jó 2=gyenge, 3=közepes, 4=jó, 5=kiváló

Terület megnevezése	Takarékossági intézkedések	Megvalósítás szintje				
Világítás		1	2	3	4	5
Villamos áram		1	2	3	4	5
Gázenergia		1	2	3	4	5
Vízfogyasztás		1	2	3	4	5
Fűtés:		1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5

Megjegyzés:

Területek megnevezése	Felhasznált anyagok	Megvalósítás szintje				
Udvar felszereltsége		1	2	3	4	5
Szobák berendezése		1	2	3	4	5
Természetsarok jelenléte a csoportban		1	2	3	4	5
Természetsarok az óvoda épületében		1	2	3	4	5
Hulladékgyűjtés módja		1	2	3	4	5
Használatos tisztítószer		1	2	3	4	5
Emberközpontúság		1	2	3	4	5
Felnőttek munkakörülményei		1	2	3	4	5
		1	2	3	4	5

9. Zöld óvodai arculat kialakítása érdekében végzett felnőtt tevékenységek feltérképezése (A sorok szükség szerint bővíthetők!)

Értékelési skála: 1= nem jó 2=gyenge, 3=közepes, 4=jó, 5=kiváló

Tevékenységek	Megvalósítás Szintje				
Erdei óvoda működtetése	1	2	3	4	5
Rendezvények	1	2	3	4	5
Könyvvásárlás	1	2	3	4	5
Pályázatfigyelés	1	2	3	4	5
Pályázatírás	1	2	3	4	5
Pályázat megvalósítása	1	2	3	4	5
Szakirodalom figyelése	1	2	3	4	5
Jogszabálykövetés	1	2	3	4	5

Rendezvényeken való részvétel	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

Helyi sajátosságokkal kiegészíthető

Környezeti neveléssel kapcsolatos sikeres pályázatok felsorolása (téma, évszám, nyert összeg)

Megjegyzés:

10.A nevelőmunka folyamatának értékelése (A sorok szükség szerint bővíthetők!)

Értékelési skála: 1= nem jó 2=gyenge, 3=közepes, 4=jó, 5=kiváló

Állítások	Értékelés szintje				
Az óvodapedagógus módszerei segítik a tapasztalatszerzést	1	2	3	4	5
Élménypedagógia módszereit alkalmazzák a képességfejlesztésben	1	2	3	4	5
Élménypedagógia módszereit alkalmazzák az ismeretátadásban	11	2	3	4	5
A helyi sajátosságok megjelennek a témafeldolgozásokban (pl. hegy, víz, kert, természetsarok, stb.)	1	2	3	4	5
Projekt módszer alapján történik a fejlődés segítése	1	2	3	4	5
A napirend segíti az egészséges életvitel alakítását	1	2	3	4	5
A differenciált bánásmód megvalósul	1	2	3	4	5
A takarékosági intézkedések beépülnek a csoport életébe	1	2	3	4	5
A szokásrendekben megtalálhatók a Zöld óvodai tartalmak	1	2	3	4	5
A csoportszoba berendezése tükrözi a Zöld óvodai tartalmakat	1	2	3	4	5
Az óvoda többi helyiségei is tükrözik a Zöld óvodai tartalmakat	1	2	3	4	5

A gyermekek spontán viselkedésében megjelennek a zöld óvodai tartalmak valamilyen szintű alkalmazása (szokásban, játékban, más tevékenységben)	1	2	3	4	5
A gyermekek közreműködnek a növények ápolásában	1	2	3	4	5
A gyermekek közreműködnek a természetsarok ápolásában	1	2	3	4	5
A hagyományápolás témakörei között szerepel zöld óvodai tartalom	1	2	3	4	5
Hulladékgyűjtés szelektivitása megvalósul	1	2	3	4	5
A papír újrahasznosítása megvalósul	1	2	3	4	5
A gyerekek megfelelő mennyiségi időt tartózkodnak a szabadban	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

Kiegészíthető helyi sajátosságokkal és megjegyzéssel

Megjegyzés:

11. Mely területen igénylik az óvoda dolgozói a fejlesztést a Zöld óvodai tartalmak eredményesebb megvalósítása érdekében? (felsorolás)

12. Mire lenne szüksége az óvodának a Zöld óvodai tartalmak hatékonyabb megvalósítása érdekében? (felsorolás)

3./3. sz. nyilatkozat

Regisztrációs szám:.....

FENNTARTÓI nyilatkozat

a *“Zöld Óvoda”* cím elnyerésére kiírt pályázaton való részvétel támogatásáról

Alulírott....., az intézmény
fenntartója képviselőjében (cégszerű aláírással jogosult személy) **támogatom** a(z)

..... nevű

..... címen található intézmény
részvételét - szakmai tevékenysége alapján -, a *“Zöld Óvoda”* cím elnyerésére kiírt
pályázaton.

Keltezés:

.....

aláírás
(fenntartó)

bélyegző

3./4. sz. nyilatkozat

Regisztrációs szám:.....

SZÁNDÉKNYILATKOZAT
(NEVELŐTESTÜLET)

A(z) nevű,

..... címen található intézmény
nevelőtestülete nevében alulírott,..... az intézmény
törvényes képviselője (cégszerű aláírásra jogosult személy) kinyilvánítom, hogy nevelési
programunkat a környezeti nevelésre építettük, és a cím elnyerését követően képesek
vagyunk folyamatosan teljesíteni a Zöld Óvoda Kritériumrendszer feltételeit.

Keltezés:

.....

törvényes képviselő aláírása
bélyegző

3/5. sz. melléklet

ADATLAP

a

"Zöld Óvoda"

cím elnyerésére kiírt pályázathoz

Az adatlap elektronikus formában kitölthető és kinyomtatható. Kérjük, MINDEN PONTRA választ adva készítse el a pályázatát!

A PÁLYÁZÓ ADATAI

1.1 Az Intézmény neve:

Irányítószám: Megye:

Helység: Utca, házszám:

Telefon:..... Telefax:

E-mail:.....

1.2 Az intézmény (óvoda) adatai (2005/2006. évre vonatkozóan):

Az épület építési ideje:

Az épülethez tartozó udvar nagysága:

Az óvodában működő csoportok száma:

Csoportonkénti létszámadatok:

(Kérjük, hogy a csoport megnevezése mellett szíveskedjen feltüntetni a csoport létszámát is!)

1.3 Az Önértékelési lap kitöltéséért felelős személy adatai:

Név:

Beosztás:

Telefon:

Telefax:

E-mail:

1.4 A Támogató szakmai véleményét adó szakember adatai:

Név:

Tevékenységi köre:

Telefon:

Telefax:

E-mail:

1.5 Az önértékelés kulcsszavai (maximum 5 szó):

-
-
-
-
-

1.6 A pályázó (az Intézmény) törvényes képviselője:

.....

1.7. A kapcsolattartó személy:

Név:

Beosztás:

Telefon:

Telefax:

E-mail:

Dátum:

.....

az intézményvezető aláírása

ph.

4. sz. melléklet

ZÖLD ÓVODA
Kritériumrendszer
2010
(és kapcsolódása az Önértékelési szempontsorokhoz)

1. Az óvoda pedagógiai küldetésében, szellemiségében hangsúlyosan jelen van a környezettudatosságra nevelés és a mindennapok pedagógiai megoldásaiban is a környezeti nevelési prioritások alapján működik. A helyi óvodai nevelési program a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget. *(Önértékelési szempontsor minden pontja, de hangsúlyosan: 1., 3., 7., 8.)*
2. A helyzetelemzésben kitérnek a helyi, regionális környezetvédelmi és egészségügyi szervezetek, a civil szerveződések, a társintézmények, a szülői közösség stb. helyi stratégiájára, terveire. Ezek lehetnek: a helyi környezetvédelmi program, az egészségkép vagy –terv, az óvodával kapcsolatban álló iskola környezet-egészségvédelmi programja stb. amelyek mind a humán, mind az anyagi erőforrások biztosításában az óvoda segítségére vannak és gazdagítják tevékenységeit. Az egészségkép megfogalmazásában is szerepel a helyi környezet kiemelt szerepe. *(Önértékelési szempontsor 1., 5., 6., 7.)*
3. A helyi célok, feladatok megfogalmazásában természet- és környezetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, hulladék kezelése és felhasználása, egészséges táplálkozás, energiatakarékosság, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb.) *(Önértékelési szempontsor 1., 3., 5., 6., 8., 9.)*
4. A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői. *(Önértékelési szempontsor 1., 3., 8.)*
5. A nevelőmunka hatékonysága érdekében a nevelési eljárások során a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek megfelelően megvalósul a képességek fejlesztése, eszközhasználat megtanulása, ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások stb.) *(Önértékelési szempontsor 2., 3., 4., 6., 7., 9., 10., 11.)*
6. A gyerekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján tevékenységközpontú módszerekkel zajlik, kiterjed a sajátos nevelési igényű, nemzetiségi és kisebbségi gyermekek nevelésére is. *(Önértékelési szempontsor 1., 3., 8.)*
7. Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését, a tanulás tanulásának megvalósítását (játék, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása, felfedezés, élménypedagógia, projekt módszer alkalmazása, kooperatív tanulás, erdei óvoda stb.) *(Önértékelési szempontsor 3., 4., 5., 8., 9., 10.)*
8. A településen és az óvodában élő, a gyermekek életkorának megfelelő hagyományok ápolása, gazdagítása megvalósul az óvoda életében a szülők bevonásával, és így a családdal való kapcsolatban, valamint a település szinterein. A zöld jeles napok (természet-ünnepek, egészségi jeles napok) kiválasztásánál is érvényre jutnak a környezeti adottságok (pl. a vízparti településeken a víz világnapját, a hegységekben

lévőknel a madarak és fák napját ünneplik elsősorban). *(Önértékelési szempontsor 1., 3., 5., 8., 9.)*

9. Az óvoda minden dolgozója tisztában van a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez az óvoda minden tevékenységében megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre. *(Önértékelési szempontsor 6., 7., 9., 10.)*
10. Az óvodapedagógusok hét évenkénti továbbképzésének részét képezi a környezettudatos neveléshez kapcsolódó területek. *(Önértékelési szempontsor 1., 2., 11.)*
11. Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság a praktikusság jegyeit mutatja, a helyi sajátosságot is tükröző természetes anyagok felhasználása érvényesül. A gyerekek által használt eszközöket, játékokat körültekintően vásárolják meg, pl.: nincs mérgező festékkel bekenve, nem káros a környezetre. *(Önértékelési szempontsor 4., 6., 9., 11.)*
12. Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel”. Növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el a gyermekek rendszeresen az egészségügyi előírásoknak megfelelő és megengedett mértékben. *(Önértékelési szempontsor 3., 8.)*
13. Az óvoda udvara mentes a legtöbb allergiát, valamint az esetleges mérgezést és sérülést okozó növényektől. Az óvodakertben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és fűszernövény rész, a sziklakert, a kerti tó stb. A gyermekek kertgondozáshoz használnak kerti szerszámokat. *(Önértékelési szempontsor 3., 4., 9., 10.)*
14. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek játéknak. Udvari árnyékolók és ivókút illetve ivási lehetőség biztosított. A szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhoz megfelelő hely és idő áll rendelkezésre minden nap a gyermekek számára. *(Önértékelési szempontsor 3., 4., 6., 8., 9., 10.)*
15. A takarékosági rendszer kiépített az óvodában a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épületen belül energiatakarékos izzók vannak a folyosókon, termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. A fűtési rendszer környezetbarát. WC öblítők, hideg-meleg kevert csapvíz, a levegő illatosítására gyógynövények (nem használnak hajtógázos légillatosítókat). *(Önértékelési szempontsor 4., 6., 7., 9., 10., 11.)*
16. Szelektív hulladékgyűjtés biztosított az óvoda egész épületében (pl. papír, műanyag stb.), kivéve a veszélyes hulladékokat (pl. elem, olajos palack stb.). A „hulladék nem szemét” elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) megvalósul. *(Önértékelési szempontsor 3., 4., 6., 8., 9., 10.)*
17. Az óvoda működése során rontott (használt) papírok külön tárolóba kerülnek, hogy a gyerekek újból felhasználhassák (elvihessék onnan rajzolni, hajtogatni stb.) *(Önértékelési szempontsor 3., 6., 8., 9.)*

18. Az óvoda működtetése során az óvoda vezetősége a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószereket használata), a tudatos takarékosságra, a kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére kiemelten törekszik. *(Önértékelési szempontsor 4., 6., 10.)*
19. Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalmat, a felnőtt és a gyermek környezet- és egészségbarát szemléletre ható könyvek vonatkozásában egyaránt. Alakítják a gyermekek és családtagjaik környezettudatos településlakói /városiak és fogyasztói szokásait. *(Önértékelési szempontsor 4., 5., 7., 10., 11.)*
20. Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között. Ezzel biztosított a társadalmi hatás a minőségfejlesztés elvek alapján, vagyis partneri kapcsolat működik a környezet- és természetvédelem érdekében: az óvoda környezetében élőkkel szülőkkel, a lakossággal, (szülői értekezleti témák, fórumok szervezése, rendezvények: sportnapok, állatok gondozása, egészséges táplálkozás, növényápolás és védelem, kirándulások stb.), az óvodákkal, és más gondozási-, nevelési-, valamint nevelési-oktatási intézményekkel, a fenntartóval. *(Önértékelési szempontsor 3., 5., 7., 9., 10.)*

5. sz. melléklet

Az OMÉK 2011 rendezvényre készült tájékoztató

szöveges változata

Zöld Óvoda Program

A 2000. évi XLIII. Hulladékgazdálkodási törvény kiadásával, mint magyar sajátosság indult meg rendszerszerű kidolgozása, a környezetügyért felelős tárca szakmai (megfogalmazás, álláspont-kialakítás, feladatvállalás) és pénzügyi (környezetvédelmi alap célleírányzat (KAC) majd az EU csatlakozást segítő támogatás, jelenleg költségvetési forrás) támogatásával, amelynek természetesen voltak előzményei a környezeti nevelés iránt elkötelezett óvodapedagógusok kezdeményezései alapján.

A feladatok megvalósítását az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kara végezte. Elkészült az óvodapedagógusok továbbképzésének alapját képező „Hulladékgazdálkodásról óvodapedagógusoknak” jegyzet, a tanfolyamokon 400 óvodapedagógus térítésmentesen vehetett részt az ország különböző területéről. Ekkor készült el a Zöld Óvoda honlap (www.zoldovoda.hu).

A korábbi pénzügyi források megszűntével a jogelőd környezetügyért felelős tárca Oktatási Osztálya folytatta az elindított folyamatot. 2005 decemberére elkészült a Zöld Óvoda 20 pontos kritérium- és indikátorrendszere. Ennek alapján 2006 áprilisától került sor az oktatásügyért felelős tárcával közösen az első „Zöld Óvoda” minősítő cím pályázat lebonyolítására.

Ezzel párhuzamosan szintén a környezetügyért felelős tárca támogatásával készültek tanulmányok, szakmai kiadványok, cikkek:

- A környezeti nevelés közügy – szakkönyv (2009)
- A környezettudatos állampolgári magatartás megalapozás az óvodában – szakkönyv (2009)
- A Zöld Óvoda bázisintézmény és a Zöld mentor hálózat – tanulmányok (2008-2009)
- A Zöld Oldalak (A Kisgyermek szakmai folyóirat tematikus rovata)

A Zöld Óvoda program céljai:

- az óvodákban folyó fenntarthatóságra nevelés szellemében történő nevelőmunka megvalósítása és fejlesztése,
- az óvodás gyermekek környezettudatos szemléletének, gondolkodásának, magatartásának, megalapozása, formálása élményalapú tevékenységek során,
- a pedagógusok, a szülők, a helyi társadalom közösségei környezettudatosságának alakítása,
- a Zöld Óvodához tartozó helyi/térségi lakóközösségek értékeinek megismerése, azok fontosságának, védelmének tudatosítása a vidékfejlesztési elvek figyelembe vételével.

A Zöld Óvoda program megvalósításának területei:

- a Zöld Óvoda címmel rendelkező óvodák számának növelése,
- a Zöld Óvoda bázisintézmények működésének segítése,
- a Zöld mentorhálózat kiépítése és működtetése.

A Zöld Óvoda pályázat

A Zöld Óvoda pályázat kiírása a környezetügyért és az oktatásügyért felelős tárcák közös munkája alapján jelenik meg.

A Zöld Óvoda címre pályázó óvodák önértékelést készítenek három éves nevelőmunkájukról, amelyben számot adnak a 20 pontos kritériumrendszer segítségével az óvodában folyó fenntartható fejlődés elvei szerinti tevékenységek tartalmáról, a környezeti nevelés szintjéről, az innovációs tevékenységek jellemző jegyeiről és az óvoda működtetéséről. A benyújtott pályázatokat szakértők értékelik.

A Zöld Óvoda címet 2006 óta hét alkalommal adtuk ki ünnepélyes keretek között. Ma már több mint 500 óvoda rendelkezik a címmel. Példaértékű ez a teljesítmény, és ezt a számot növelni kell, mivel minden magyar óvoda helyi nevelési programjában kiemelt terület a gyermekeket körülvevő világ tevékeny megismerése, amely lehetőséget ad nemzeti értékeink tiszteletére, nemzeti hagyományaink megismerésére, ápolására és ez által a hazaszeretetre nevelésre, a nemzeti tudat alapozására/alakítására.

A Zöld Óvoda olyan óvoda, ahol:

- az óvodai nevelés folyamatában meghatározó szerepe van a fenntarthatóságra nevelés elvei alapján folyó nevelőmunkának,
- a környezeti nevelés komplex módon áthatja az óvodai élet mindennapjait,
- a gyermekek nevelésében kiemelt helyen szerepel: az egészséges életvitel alapozása, a speciális igényekhez igazított egyéni bánásmód megteremtése, a tehetséges gyerekek céltudatos fejlesztése érdekében az egyéni igények kielégítése,
- a környezeti harmónia megalapozása érdekében, az óvoda dolgozói és a település lakossága együtt teremtik meg a környezeti feltételeket a legkörnyezetkímélőbb módon,
- az óvodapedagógusok szakmai felkészültsége speciális, a fenntarthatóságra nevelés pedagógiai értékeit közvetítő szakmai továbbképzéseken folyamatosan szélesedik; rendszeresen vesznek részt régiós és helyi konferenciákon, pályázatokon,
- segítik a térséghez/régiókhöz tartozó óvodákat a Zöld Óvodává válás folyamatában,
- mentor dolgozik a Zöld Óvodában, aki szerepet vállal a zöld tevékenységek koordinálásában, ezzel kapcsolatos rendezvények szervezésében, továbbképzések vezetésében,
- ha több alkalommal elnyerte a Zöld Óvoda címet, felkérésre bázisintézménnyé válhat.

2009-től hét Zöld Óvoda Bázisintézmény működik, melyek feladatai:

- segít a térséghez /régióhoz tartozó óvodáknak a sikeres pályázatok megírásában a Zöld Óvoda cím elnyerése érdekében,
- továbbképzéseket szervez a térségben/régióban dolgozó óvodapedagógusoknak,
- támogatja a szemléletformálást a lakosság körében,
- programokat szervez a gyerekeknek, szülőknek, óvodapedagógusoknak a fenntartható fejlődés biztosítását segítő elvek megvalósítása érdekében, és támogatja a térség/régió vidékfejlesztési törekvéseit.

A Zöld Óvoda bázisintézmények címjegyzéke

1. Százszorszép Óvoda 1171 **Budapest**, Rezgő u.15. szazszorszep@enternet.hu
2. Nagykanizsa Központi Rózsa Óvoda Attila Óvoda 8800 **Nagykanizsa** Attila u. 7. attilaovoda@z-net.hu
3. Vackor Napközi Otthonos Óvoda 9200 **Mosonmagyaróvár** Kormos I. ltp. vackorovodamovar@gmail.com
4. Corvina Óvoda Ifjúság Úti Tagóvodája 6000 **Kecskemét** Ifjúság útja 1-3. corvinaifjusagovi@gmail.com
5. Ajka Városi Óvoda 8400 **Ajka** Bródy Imre u. 7. katica@ajka-ovoda.hu
6. Diósgyőri Óvoda Lorántffy Zsuzsanna Tagóvoda 3533 **Miskolc** Lorántffy Zs. út 28. lorantffyovi@gmail.com
7. Városközponti Óvoda 7623 **Pécs** Köztársaság tér 1/2. kozteriovoda@gmail.com

További információ:

Vidékfejlesztési Minisztérium

Kutatási és Oktatásszervezési Főosztály

Kovács Lászlóné vezető főtanácsos

T.: 06-1-795-3854 e-mail: kof@vm.gov.hu; zoldovoda@mmgm.hu

6. sz. melléklet

FELHÍVÁS

KÖZLEMÉNY

ZÖLD ÓVODÁK SZÁMÁRA

**FELHÍVJUK A FIGYELMET, HOGY 2012. DECEMBER 15-TŐL FOLYAMATOSAN
BEADHATÓ AZ "Örökös Zöld Óvoda" cím elnyerésére vonatkozó PÁLYÁZAT.**

A hivatalos pályázati kiírás 2012. április 14-én jelent meg a Vidékfejlesztési Minisztérium (VM) és az Emberi Erőforrás Minisztérium (EMMI) megbízásából a Magyar Mezőgazdasági Múzeum (MMgM) nyílt pályázati keretben az óvodák számára a "Zöld Óvoda 2012" cím elnyerésére.

E közlemény tartalmazza a kiírt pályázatban megfogalmazott tartalmi elvárásokat, a beadás rendjét, valamint az elbírálásról ad tájékoztatás.

A „ZÖLD ÓVODA” CÍMET HARMADSZOR ELNYERT ÓVODÁK PÁLYÁZHATNAK.

A pályázók köre: a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 7. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltaknak megfelelő, belföldi székhelyű nevelési intézmények, fenntartótól függetlenül.

Az "Örökös Zöld Óvoda" cím tartalmi elvárásai:

Alapvető feltétel: rendelkezik Zöld Óvodai címmel, melyet már három alkalommal eddig sikeresen elnyert.

További feltételek:

1. az intézmény pályázatához mellékeli (vagy Alapító okirattal igazolt jogelődje) a korábban **elnyert Zöld Óvoda okleveleket** az intézmény törvényes képviselőjének aláírásával és az intézmény bélyegzőjével hitelesített másolatok formájában,
2. összehasonlító-elemző önértékelést készít

CÍME: ÚT AZ ÖRÖKÖS ZÖLD ÓVODÁHOZ BESZÁMOLÓ (Word dokumentum), melyben bemutatja a Zöld Óvodai tartalmak fejlődési folyamatát az alábbiak szerint:

- a kritériumrendszer teljesülése a kilenc év vetületében mutatja be a nevelési, fejlesztési területek tervezési és megvalósítási eredményeit (kritériumrendszerre hivatkozással, konkrét adatokkal, dátumok, helyszínek megjelöléssel)
- a humán erőforrás eredményeinek bemutatása (képzések témája, óraszám, résztvevői %-osan) kiemelve az eredmények, a hasznosság jellemző jegyeit.
- a fenntartói, illetve a szűkebb társadalmi környezet bevonásában elért eredmények bemutatása, (események időpont, téma megjelölésével),
- a külső és belső partnerkapcsolatok fejlődése (események időpont, téma megjelölésével),
- a megvalósított programok eredményeinek bemutatása, (kiemelten a gyermekeknél elért pozitív változások)
- a fenntartható fejlődés elterjesztésében elért eredmények (5-8 fotó mellékletben szerepelhet).

3. **ELKÖTELEZETTSÉGI NYILATKOZATOT** készít a Zöld Óvoda Kritériumrendszer előírásainak megfelelő működtetés és megvalósítás érdekében. A nyilatkozatnak hitelt érdemlően kell bemutatni a kritérium rendszer megvalósítása iránti elköteleződést.

A pályázatok folyamatosan lehet benyújtani 2012. december 15-től.

Az elkészített két dokumentumot az óvodavezető és a környezeti nevelésért felelős óvodapedagógus aláírásával kell benyújtani a mellékletek hitelesítésével.

Az 1 eredeti és 1 másolati példányban papír formátumban beküldendő pályázati dokumentáció az alábbiakat kell, hogy tartalmazza:

1. Zöld Óvoda okleveleknek az intézmény törvényes képviselőjének aláírásával és az intézmény bélyegzőjével hitelesített másolatait,
2. Összehasonlító-elemző önértékelést (8-12 oldalban)
3. Elkötelezettségi Nyilatkozatot.

A pályázat **teljes dokumentációját összeállítva, egy borítékban, postai úton** kell eljuttatni a **Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közművelődési Főosztály** címére: **1367 Budapest 5. Pf. 129. A borítékon fel kell tüntetni: "Örökös Zöld Óvoda cím.**

Az **elektronikus változatot** az orokoszoldovoda@mmgm.hu e-mail címre csatolt dokumentumként kell megküldeni pdf formátumban. A postán és az elektronikusan beküldött dokumentációnak mindenben meg kell egyeznie egymással.

Az "Örökös Zöld Óvoda" címre érkezett **pályázatok értékelésére** évi két alkalommal kerül sor: az adott év június 15-n, és december 15-n közoktatási szakértők bevonásával. A június 1-ig ill. december 1-ig beérkezett pályázatok vesznek részt az adott időszak értékelésében.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum (a továbbiakban: MMgM) a döntést követő 10 napon belül levélben értesíti a pályázókat a döntés eredményéről, illetve a nyertes pályázók listáját az MMgM (www.mezogazdasagimuzeum.hu), a Zöld Óvoda hálózat (www.zoldovoda.hu) honlapján és a Kormányzati portálon (www.kormany.hu), továbbá a VM és az EMMI honlapokon közzéteszi.

Az "Örökös Zöld Óvoda" cím alkalmazható: az intézmény partnerkapcsolatainak építése és marketingtevékenysége során, mint a környezeti neveléssel kapcsolatos irányultságáról szóló referencia; tagja lesz a Zöld Óvodák hálózatának, kapcsolatrendszere bővül, programok kínálata segíti szakmai fejlődését. Vállalhatnak bázisintézményi feladatokat térségükben, valamint van lehetőségük országos feladatok vállalása érdekében pályázatokon megméretni tudásukat, indulni kutató-feltáró, fejlesztő és koordináló munkák elnyerésére.

A pályázaton elnyert cím nem jár együtt költségvetési támogatással. Az **"Örökös Zöld Óvoda"** címet a nyertes pályázó a nyertesek listájának közzététele napjától visszavonásig használhatja. A Címet elnyerő intézmények oklevelet kapnak, mely igazolja, hogy az intézmény jogosan használja az „Örökös Zöld Óvoda” címet és emblémát.

A pályázatról további információt, technikai segítséget a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnál Kerékgyártó Judit közművelődési munkatárs nyújt a 06/20/2151928 telefonszámon, hétfőtől csütörtökig 8-12 és 13-16:30 óra között, pénteken 8-14 óráig, illetve e-mailen a kerekgyarto.judit@mmgm.hu címen.

Szakmai kérdésekben Katóné Antal Yvette pedagógiai és közoktatási szakértő munkanapokon a 06-82-422-177/107-es és a 30/434-3048-as telefonszámon, e-mailen, a katone.yvette@ke.hu elektronikus címen. A Vidékfejlesztési Minisztérium, Jogi Főosztályán Kovács Lászlóné a 06-1-795-3854-es üzenetrögzítő telefonszámon, továbbá e-mailen, a laszlone.kovacs@vm.gov.hu elektronikus címen nyújt segítséget.

Ellenőrző lista:

Ellenőrzési szempontok		Rendben
1	A pályázati adatlap hiánytalanul kitöltésre került.	✓
2	A hiánytalanul kitöltött pályázati adatlap az intézmény törvényes képviselőjének aláírásával és az intézmény bélyegzőjével hitelesítve van.	✓
3.	Pályázathoz mellékeltem az intézmény (vagy Alapító okirattal igazolt jogelődje) által korábban elnyert Zöld Óvoda okleveleknek az intézmény törvényes képviselőjének aláírásával és az intézmény bélyegzőjével hitelesített másolatait,	✓
4.	A pályázathoz mellékeltem az összehasonlító-elemző önértékelést (Word dokumentum), melyben bemutatom a Zöld Óvodai tartalmak fejlődési folyamatát a megadott vázlat alapján.	✓
5.	A pályázathoz csatoltam az Elkötelezettségi Nyilatkozatot a Zöld Óvoda Kritériumrendszer előírásainak megfelelő működtetés és megvalósítás érdekében. A nyilatkozat hitelt érdemlően bemutatja a kritérium rendszer megvalósítása iránti elköteleződést.	✓
5.	A pályázatot word dokumentumban/pdf formátumban elküldtem a Mezőgazdasági Múzeum email címére orokoszoldovoda@mmgm.hu	✓
6.	A pályázatot ajánlott küldeményként adtuk postára a pályázati kiírásban feltüntetett levelezési címre.	✓

7. sz. melléklet

ZÖLD ÓVODA **Kritériumrendszer** **2013** **(és kapcsolódása az Önértékelési szempontsorokhoz)**

A feladatellátási hely által benyújtott pályázati anyag önértékelésében megjelennek, szerepelnek azok az elvek, tartalmi követelmények, amelyek a Zöld Óvodai Kritériumrendszer szerinti működést bizonyíthatóvá teszik.

1. Az **óvoda a pedagógiai küldetésében, helyi pedagógiai programjában és szellemiségében**, konkrét hivatkozásokkal kimutathatóan és tetten érhetően az országos tartalmi szabályozó által - 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról - megfogalmazott környezeti és egészségnevelési prioritások alapján működik, összhangban a helyi önkormányzati dokumentumokban megfogalmazottakkal. Az óvoda helyi pedagógiai programja a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget, előtérbe helyezi a helyi értékek megismerését, védelmét és megőrzését. *(Az önértékelési szempontsor minden pontja, de hangsúlyosan: 1., 3., 7., 8.)*
2. Az **óvodai nevelés dokumentumaiban** markánsan megfogalmazásra kerülnek a fenntarthatóságra nevelés elvei alapján folyó nevelőmunka jellemzői, a környezet-és egészségtudatosságra nevelés elvei és területei. A helyi természeti értékek védelmének nevelése hangsúlyosan jelenik meg. *(Az önértékelési szempontsor 1. pontjának óvodai dokumentumokra vonatkozó része).*
3. A **helyi óvodai nevelési célok, feladatok** megfogalmazásában a természet- és környezetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek a helyi adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme, stb.). Részletesen szerepel a dokumentumokban és az óvodai nevelőmunka folyamatában a pedagógiai program feladatainak zöld tartalma. A tevékenységek rendszerében tükröződnek a környezeti vonatkozások. A kapcsolatokban megjelennek a zöld témával összefüggő kapcsolatok is. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., és 8. pontjai).*
4. **Célként, valamint feladatok elemeként** az óvodai tevékenységekbe beépülnek a „**hungarikumok**” - a helyi sajátosságok figyelembevételével. Megfogalmazásra kerül az óvodapedagógusok által szervezett és irányított, valamint külső szakmai segítséget igénybe vevő népművészeti és kézműves képzés, mely megjelenhet a kézműves tevékenységektől a néptáncig, a népdaltól, a magyar növény- és állatfajoktól, a gyógynövényekig, a magyar konyha jellemzőitől a magyar népi viseletekig vagy akár az építészet ismeretéig. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., és 8., pontjai).*
5. A nevelőmunka hatékonysága érdekében az **óvodapedagógusok alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését**. A tevékenységekben megvalósuló tanulás során kiemelt helyet kap a játék, a játékos cselekvéses tanulás, a szenzitív módszerek, a terepi tapasztaltatás, a tevékenykedtetés, a felfedeztetés, az élménypedagógia, a projektpedagógia, a kooperatív tanulási elemek alkalmazása. Az

óvoda rendelkezik külön kidolgozott erdei óvoda programmal. (Az önértékelési szempontsor 1., 3., és 8., pontjai.)

6. A **nevelés folyamatában** a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek, szükségleteknek megfelelően valósul meg a képességek fejlesztése, a különféle eszközök használatának megtanulása, az ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások szervezése, stb.) A gyermekek nevelése egyéni képességükhöz és fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján valósul meg. Figyelembe veszi a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelését is. Megtalálható az alapvetően fontos fogyasztói, táplálkozási, ételkészítési, ételkészítési ismeretekre nevelés, szoktatás. (Az önértékelési szempontsor 1., 3., 4., 6., 8., 9., 10., 11., pontjai.)
7. **Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között.** A vidék szellemi és fizikai infrastruktúra, az életképes vidéki települések, helyi közösségekhez kapcsolódó nevelési folyamatok hangsúlyában a helyi térségi identitás erősítése kap nagy hangsúlyt. Ezzel biztosított a társadalmi hatás, közvetetten a fenntarthatóság, vagyis partneri kapcsolat működik a környezet- és természetvédelem érdekében, az óvoda környezetében élőkkel: a szülőkkel, a lakossággal, a környező óvodákkal, és más gondozási-, nevelési-, valamint nevelési-oktatási intézményekkel. (Az önértékelési szempontsor 1., 5., 9., 10., 11., pontjai)
8. Az intézmény **kapcsolatrendszerében** (a fenntartói oldal vonatkozásában, a vidékfejlesztési tézisek érdekében) a tervezésben és a megvalósításban fontos feladatként jelenik meg a helyi igények, lehetőségek és szükségletek összhangja. (Az önértékelési szempontsor 1. 5., 9., 10., 11., pontjai)
9. A gyermekek életkorának megfelelő **hagyományok ápolása**, gazdagítása megvalósul az óvoda életében a szülők bevonásával, és így a **családdal való kapcsolatban, valamint a település speciális színterein.** A népszokások, jeles napok - világnapok nemzetközi és hazai akciónapok – ünneplésénél érvényre jutnak a helyi környezeti adottságok. Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalmat, a felnőttek és a gyermekek környezet- és egészségbarát szemléletét formáló kiadványokat, könyveket. Alakítják a gyermekek közvetlen és tágabb környezetének (család, település) környezettudatos szemléletét, fogyasztói szokásait. (Az önértékelési szempontsor 5., 9., 10., 11., pontjai)
10. **Az óvoda dolgozói** tisztában vannak - beosztásuknak, valamint feladatkörüknek megfelelő elvárásokkal, a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez az óvoda minden tevékenységében megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre. (Az önértékelési szempontsor 2., 7., 9., 10., 11., pontjai.)
11. A **nevelőmunka folyamatában résztvevő szakemberek és a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak**, (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pedagógiai asszisztens, szociális munkás, pszichológus, dajka, óvodatitkár, karbantartó stb.), tiszteletben tartják az adott óvoda helyi nevelési elveit, melyek a település- és vidékfejlesztéssel, egészségneveléssel és környezeti neveléssel is kapcsolatosak. (Az önértékelési szempontsor 1., 3., 8., 10., 11., pontjai.)
12. **Az intézményvezető és az óvodapedagógusok** példamutató magatartása, és erős szemléletbeli meggyőződése vezérli a Zöld Óvoda Kritériumai szerinti működést, a nevelőmunka megvalósítását. Az óvodában munkaközösség működése, valamint a Zöld

Óvodai tevékenységekkel foglalkozó mentori feladatok megfogalmazása és megvalósítása elengedhetetlen követelmény. Elhivatottsága, elkötelezettsége függvényében vesz részt az óvoda Zöld Óvodai Bázisintézményi feladatok megvalósításában is. *(Az önértékelési szempontsor 1.,7.,9.,10.,11.,pontjai.)*

13. Az **óvodapedagógusok** továbbképzésében meghatározó szempont a Zöld Óvodai programokkal kapcsolatos témák frissítése, kiegészítése, a folyamatos fejlesztés. (bázisóvodai, mentori, erdei óvodai feladatok ellátása, stb.) *(Az önértékelési szempontsor 1., 2.,7.,9.,10.,11., pontjai.)*
14. Az óvodában a **pedagógusok a szülőkkel együtt** a rontott (használt) papírokat külön tárolóba teszik, hogy a gyerekek újból és sokféleképpen felhasználhassák tevékenységeik során. *(Az önértékelési szempontsor 3., 6., 8., 9. pontjai)*
15. A **biztonságos élelmiszerellátás**, a piachoz kapcsolódóan a tudatos fogyasztó és vásárló program célkitűzése kap helyet az óvoda működésében, a népegészségügyért felelős tárcák célkitűzéseivel összhangban. *(Az önértékelési szempontsor 1., 3., 5., 7.,8., 9.,10.,11.,pontjai.)*
16. Az **óvodaépület** helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság a praktikusság jegyeit mutatja, a helyi sajátosságot is tükröző természetes anyagok felhasználása érvényesül. A gyermekek által használt eszközöket, játékokat, berendezési tárgyakat ezen elvek felhasználásával biztosítják. *(Az önértékelési szempontsor 4., 6., 9., 10., 11.pontjai)*
17. Minden **csoportszobának** egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel”. A gyermekek rendszeresen, folyamatosan növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el az egészségügyi előírásoknak megfelelő és megengedett mértékben. *(Az önértékelési szempontsor 1.,4., 6., 9., 10., 11.pontjai)*
18. Az **óvoda udvara** mentes a legtöbb allergiát, valamint az esetleges mérgezést és sérülést okozó növényektől. Az óvodakertben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és fűszernövény rész, a sziklakert, a kerti tó stb. A gyermekek kertgondozáshoz kisméretű kerti szerszámokat használnak. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek szabad játékanak. Az udvari árnyékolók és ivókút, illetve ivási lehetőség biztosított. A gyermekek számára mindennap megfelelő hely és idő áll rendelkezésre a szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhöz. *(Az önértékelési szempontsor 4., 6., 9., 10., 11.pontjai)*
19. A **szelektív hulladékgyűjtés** biztosított az óvodában (pl. papír, műanyag stb.), kivéve a veszélyes hulladékokat (pl. elem, olajos palack stb.). A „hulladék nem szemét” elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (ajándékkészítés, játékkészítés stb.) is megvalósul. *(Az önértékelési szempontsor 3., 4., 6., 8., 9., 10.)*
20. Az **óvoda működtetése** során az óvoda vezetősége kiemelten törekszik a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószer használata), a tudatos takarékoságra, a kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére. A takarékosági rendszer kiépített az óvodában a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épületen belül a megújuló energialehetőségek kihasználására, kiépítésére kell törekedni a fűtés, világítás, meleg víz, stb. biztosítása terén. Energiatakarékos izzók vannak a folyosókon, termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. A fűtési rendszer környezetbarát. Automata WC öblítőket, hideg-meleg kevert csapvizet, a levegő illatosítására gyógynövényeket használnak, stb. *(Az önértékelési szempontsor 4., 6., 9., 10., 11.pontjai)*